

15. 4. 2002

ID: 16436

Vrácení a vydání věci v trestním řízení

Podle § 80 odst. 1 tr. ř. lze doličnou věc vrátit jen osobě, která ji vydala nebo které byla odňata, což plyne i ze samotného pojmu vrácení, jenž označuje postup, kterým se obnovuje původní stav. Jiné osobě je možné takovou věc pouze vydat, nikoli vrátit.

Podle § 80 odst. 1 tr. ř. lze doličnou věc vrátit jen osobě, která ji vydala nebo které byla odňata, což plyne i ze samotného pojmu vrácení, jenž označuje postup, kterým se obnovuje původní stav. Jiné osobě je možné takovou věc pouze vydat, nikoli vrátit.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 4 Tz 6/2002, ze dne 3.4.2002)

Nejvyšší soud České republiky projednal ve veřejném zasedání stížnost pro porušení zákona podanou ministrem spravedlnosti ve prospěch obviněného J. K., proti usnesení státní zástupkyně Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 1 ze dne 14. 6. 2001, sp. zn. 2 Zt 982/2000, a rozhodl podle § 268 odst. 2, § 269 odst. 2 a § 270 odst. 1 tr. ř., tak, že pravomocným usnesením státní zástupkyně Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 1 ze dne 14. 6. 2001, sp. zn. 2 Zt 982/2000 a v řízení, které mu předcházelo, byl v ustanoveních § 2 odst. 6, § 80 odst. 1 a § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř., porušen zákon v neprospěch obviněného. Nejvyšší soud České republiky toto usnesení zrušil, jako zrušil i usnesení vyšetřovatele Policie České republiky, Obvodního úřadu vyšetřování pro Prahu 1, ze dne 18. 5. 2001, ČVS: OVV-2599/30-V1-2000 a všechna další rozhodnutí na zrušená usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Nejvyšší soud České republiky zároveň obvodnímu soudu pro Prahu 1 přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Opatřením vyšetřovatele Policie České republiky, Obvodního úřadu vyšetřování v Praze ze dne 30. listopadu 2000 ČVS: OVV-2599/30-V1-2000 bylo J. K. sděleno obvinění pro trestný čin vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák., který měl spáchat tím, že „dne 19. 4. 2000 v době kolem 15.00 hod. v P., Š. 38, donutil pošk. M. V., pod pohrůžkou násilí vůči její osobě i vůči její rodině, napsat a podepsat smlouvu o prodeji osobního motorového vozidla Toyota Corolla 1.4, SPZ PMT 68 - 48, za částku 100.000,- Kč; poškozená mu dala technický průkaz od vozidla, obv. si vozidlo vzal a tímto jí odvezl na nádraží, finanční částku 100.000,- Kč jí však nepředal“.

Uvedené vozidlo obviněný J. K. vydal na výzvu podle § 78 odst. 1 tr. ř. orgánům policie dne 21. 5. 2000. Usnesením vyšetřovatele Policie České republiky, Obvodního úřadu vyšetřování pro Prahu 1 ze dne 18. 5. 2001, ČVS: OVV-2599/30-V1-2000, bylo pak toto vozidlo podle § 80 odst. 1 tr. řádu vráceno poškozené M. V.

Proti tomuto usnesení podal J. K. stížnost, která byla usnesením státní zástupkyně Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 1 ze dne 14. 6. 2001, sp. zn. 2 Zt 982/2000, podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítnuta jako nedůvodná.

Dne 20. 6. 2001 pak podala státní zástupkyně Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 1 k Obvodnímu soudu pro Prahu 1 obžalobu na obviněného J. K. pro trestný čin vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. v podstatě na tom skutkovém základě, který je uveden ve sdělení obvinění. O této obžalobě zatím nebylo nijak rozhodnuto.

Proti usnesení státní zástupkyně Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 1 ze dne 14. 6. 2001, sp. zn. 2 Zt 982/2000, kterým byla zamítnuta stížnost J. K. proti usnesení vyšetřovatele o vrácení věci, podal ministr spravedlnosti dne 29. 1. 2002 stížnost pro porušení zákona. Vytkl v ní, že napadeným usnesením byl v neprospěch obviněného J. K. porušen zákon v ustanoveních § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř., § 2 odst. 6 tr. ř. a § 80 odst. 1 tr. ř.

Ministr spravedlnosti s poukazem na znění § 80 odst. 1 tr. ř. argumentoval, že z cit. ustanovení vyplývají tři varianty možných rozhodnutí o věci vydané nebo odňaté podle § 78 a § 79 tr. ř., pokud ji k dalšímu řízení už není třeba, přičemž, pokud právo na tutéž věc uplatňují dvě osoby a z důkazů shromážděných pro účely trestního stíhání nelze učinit spolehlivý závěr o tom, které z takových osob má být věc vrácena, jako je tomu v projednávaném případě, v úvahu přichází jen třetí alternativa, tj. že věc má být uložena do úschovy a osoby, které si na ni činí nárok, se upozorní, aby jej uplatnily v řízení ve věcech občanskoprávních. Uvedené zásady státní zástupkyně Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 1 nedbala. Z obsahu vyšetřovacího spisu vyplývá, že obviněný J. K. trestnou činnost popírá a uvádí, že vozidlo převzal od M. V. na základě písemné smlouvy, jejíž opis je ve spise založen. Dosavadní stav vyšetřování tudíž neumožňoval vrátit věc J. K., ani ji vydat M. V.

Vzhledem k uvedeným skutečnostem ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud České republiky podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že usnesením státní zástupkyně Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 1 ze dne 14. 6. 2001, sp. zn. 2 Zt 982/2000, byl porušen zákon v ustanovení § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. a v řízení předcházejícím v ustanoveních § 2 odst. 6 tr. ř. a § 80 odst. 1 tr. ř. v neprospěch obviněného J. K., aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. toto usnesení zrušil, včetně všech dalších rozhodnutí, na uvedené rozhodnutí obsahově navazujících a aby dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost výroku rozhodnutí, proti němuž byla stížnost pro porušení zákona podána, v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení, napadené části rozhodnutí předcházející a shledal, že zákon ve vytýkaném ohledu skutečně porušen byl.

Podle § 80 odst. 1 tr. ř. platí, že není-li věc, která byla podle § 78 tr. ř. vydána nebo podle § 79 tr. ř. odňata, k dalšímu řízení už třeba, a nepřichází-li v úvahu její propadnutí nebo zabránění, vrátí se tomu, kdo ji vydal nebo komu byla odňata. Jestliže na ni uplatňuje právo osoba jiná, vydá se tomu, o jehož právu na věc není pochyb. Při pochybnostech se věc uloží do úschovy a osoba, která si na věc činí nárok, se upozorní, aby jej uplatnila v řízení ve věcech občanskoprávních.

Z citované zákonné úpravy jsou skutečně patrné tři různé alternativy, jak je možné rozhodnout o věci vydané nebo odňaté podle § 78 a § 79 tr. ř., pokud ji k dalšímu řízení už není třeba a ani nepřichází v úvahu její propadnutí či zabrání. Vzájemný vztah těchto alternativ je takový, že se postupně vylučují. Neuplatnil-li nikdo jiný právo na vydanou či odňatou věc, vrátí se zásadně tomu, kdo ji vydal nebo komu byla odňata. Podle druhé alternativy může být věc vydána jiné osobě, než která ji vydala nebo které byla odňata, pokud taková osoba uplatnila právo na věc, o tomto jejím právu není pochyb a nesvědčí-li takové právo tomu, kdo věc vydal nebo komu byla odňata. Uvedené podmínky jsou kumulativní a musí být splněny všechny zároveň. Konečně třetí alternativa přichází v úvahu, když věc nelze vrátit tomu, kdo ji vydal nebo komu byla odňata, ale nelze ji vydat ani jiné osobě, která na ni uplatnila právo, protože jsou zde u obou osob pochybnosti o jejich právu na věc, které lze řešit jen tím, že se věc uloží do úschovy a osoby, které si na ni činí nárok, se upozorní, aby jej uplatnily v řízení ve věcech občanskoprávních. Podle soudní praxe pochybnosti o právu k věci ve smyslu této alternativy jsou dány zpravidla tehdy, když právo k věci uplatňuje další osoba, popřípadě více osob, odlišných od osoby, která věc vydala nebo které byla věc odňata, přičemž z důkazů shromážděných pro účely trestního stíhání nelze učinit spolehlivý závěr o tom, které z takových osob má být věc vrácena, resp. pokud právo na věc ani jedné z těchto osob není nepochybné. Je-li tomu tak, potom nezbyvá, než učinit opatření podle ustanovení § 80 odst. 1 věty třetí tr. ř., tj. rozhodnout o uložení věci do úschovy a vyzvat osoby, které si na věc činí nárok, aby jej uplatnily v občanskoprávním řízení. Z citovaného ustanovení vyplývá, že orgán činný v trestním řízení vyvstalé pochybnosti o právu k věci neodstraňuje prováděním samostatného dokazování zaměřeného jen na tuto otázku, které by jinak nemělo význam pro rozhodnutí ve věci samé.

Aniž by Nejvyšší soud v tomto stadiu řízení předjímal hodnocení důkazů pro účely rozhodnutí o vině, popřípadě o trestu obviněného J. K., v posuzovaném případě z předloženého spisového materiálu vyplývá, že jmenovaný, který měl nabýt vlastnické právo k automobilu kupní smlouvou uzavřenou s poškozenou M. V., vydal předmětný osobní automobil podle § 78 odst. 1 tr. ř. orgánům činným v trestním řízení na jejich výzvu. Dále se ze spisu podává, že tento automobil byl usnesením vyšetřovatele podle § 80 odst. 1 tr. ř. vrácen M. V., která byla jeho vlastníkem před tím, než měl být spáchán skutek, pro nějž je obviněný J. K. trestně stíhán. Toto usnesení vyšetřovatele je nepřesné již v tom, že jím vyšetřovatel rozhodl o vrácení věci, ačkoli doličnou věc lze podle § 80 odst. 1 tr. ř. vrátit jen osobě, která ji vydala nebo které byla odňata, což plyne i ze samotného pojmu vrácení, jenž označuje postup, kterým se obnovuje původní stav. Jiné osobě, v posuzovaném případě poškozené M. V., tedy bylo možné takovou věc vydat, nikoli vrátit (tak to ostatně výslovně uvádí ustanovení § 80 odst. 1 věta druhá tr. ř.). Z hlediska zákonnosti postupu vyšetřovatele je však podstatné, že, jak je zřejmé z obsahu spisu, i z odůvodnění napadených rozhodnutí vyšetřovatele a státní zástupkyně, poškozená M. V. vůbec neuplatnila právo na vydání uvedeného automobilu. Přitom platí, jak bylo výše uvedeno, že podle druhé alternativy může být o vrácení věci podle § 80 odst. 1 tr. ř. rozhodnuto jen za podmínky, uplatnila-li na věc právo jiná osoba. Jestliže tomu tak není, tato alternativa nepřichází v úvahu a věc se vrátí zásadně tomu, kdo ji vydal nebo komu byla odňata (rozhodne se tedy podle první ze zmíněných alternativ), což v posuzovaném případě znamenalo, že automobil měl být vrácen J. K., který ho orgánům činným v trestním řízení vydal, a nikoli poškozené M. V., která k tomuto automobilu žádné právo neuplatnila. K právu jiné osoby na věc (tj. osoby jiné, než která věc vydala nebo které byla věc odňata) totiž může orgán činný v trestním řízení přihlížet podle § 80 odst. 1 věty druhé tr. ř. jen tehdy, jestliže tato jiná osoba právo na věc uplatňuje. Není-li tomu tak, vrátí věc tomu, kdo ji vydal nebo komu byla odňata, aniž by orgán činný v trestním řízení zkoumal otázku, zda je tato osoba vlastníkem vrácené věci, protože rozhodnutím podle § 80 odst. 1 tr. ř. není řešena otázka vlastnického práva k této věci a i po uvedeném rozhodnutí se jiná osoba může domáhat vydání věci v řízení ve věcech občanskoprávních (viz rozhodnutí pod č. [2/1970 Sb. rozh. tr.](#)).

Pokud tedy vyšetřovatel za uvedené situace rozhodl o vrácení předmětného automobilu poškozené M. V., porušil zákon v ustanoveních § 2 odst. 6 a § 80 odst. 1 tr. ř., když jednak nesprávně vyhodnotil důkazní situaci ohledně toho, zda vůbec jiná osoba, než která věc vydala, uplatňuje právo na její vrácení a zda o tomto právu není pochyb, jednak ustanovení § 80 odst. 1 tr. ř. nesprávně interpretoval. Státní zástupkyně Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 1 pak postupovala v rozporu s ustanovením § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř., když včas podanou stížnost J. K. proti tomuto rozhodnutí vyšetřovatele jako nedůvodnou zamítla, přestože bylo její povinností podle § 147 odst. 1 tr. ř. přezkoumat napadené usnesení vyšetřovatele v celém rozsahu, včetně řízení mu předcházejícího, bez ohledu na to, zda a jak byla stížnost odůvodněna. Kdyby tak státní zástupkyně učinila, nemohla stížnost zamítnout a ponechat napadené usnesení beze změn, přestože z důvodů již konstatovaných neodpovídalo zákonu.

Nad rámec zmíněných vývodů, jež samy o sobě svědčí o porušení zákona, Nejvyšší soud však uvádí, že i kdyby poškozená M. V. uplatnila právo na vydání automobilu ve smyslu § 80 odst. 1 věty druhé tr. ř., nemohl by vyšetřovatel postupovat podle tohoto ustanovení způsobem uvedeným v jeho rozhodnutí. V takovém případě by bylo třeba věc řešit podle třetí z výše uvedených alternativ, protože i J. K. se domáhal práva na vydání automobilu (minimálně v jím podané stížnosti proti usnesení vyšetřovatele). Jeho právo na tento automobil, stejně jako právo poškozené M. V., však není zcela nepochybné, vzhledem k existenci smlouvy o jeho prodeji obviněnému, neboť v této fázi trestního stíhání zatím nelze dospět ke spolehlivému závěru komu svědčí vlastnické právo k tomuto automobilu a komu má být vrácen (resp. vydán), tj. zda J. K. nebo poškozené M. V. Obecně sice platí, že vlastnické právo nelze nabýt trestným činem či jiným protiprávním úkonem, avšak v projednávané věci nebylo zatím o vině J. K. pravomocně rozhodnuto, takže z této úvahy nelze vycházet. Protože o tom, komu svědčí vlastnické právo k předmětnému automobilu nadále přetrvávají pochybnosti ve smyslu § 80 odst. 1, věty třetí, tr. ř., bylo by povinností vyšetřovatele postupovat ve shodě s citovaným ustanovením tak, aby automobil byl uložen do úschovy a obě osoby, které by si na něj činily nárok, byly upozorněny, aby svůj nárok na jeho vydání uplatnily v občanskoprávním řízení. Toto řešení však z důvodů výše vysvětlených nepřicházelo v úvahu.

Vzhledem k uvedenému proto Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným usnesením, jakož i v řízení, jež mu předcházelo, byl porušen zákon v citovaných ustanoveních. Na základě toho Nejvyšší soud obě vadná rozhodnutí podle § 269 odst. 2 tr. ř. zrušil, přičemž ve věci je nutno učinit nové rozhodnutí. Ačkoli stížnost pro porušení zákona směřovala proti usnesení vydanému státním zástupcem v přípravném řízení a toto rozhodnutí i jemu předcházející usnesení vyšetřovatele bylo zrušeno, Nejvyšší soud podle § 270 odst. 1 tr. ř. přikázal Obvodnímu soudu pro Prahu 1, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. To proto, že ve věci již byla mezitím podána obžaloba, věc se tím dostala do stadia řízení před uvedeným soudem, který je povinen se jí zabývat, konat o ní řízení a učinit v ní rozhodnutí, přičemž orgánům činným v přípravném řízení už nepřísluší rozhodovat o jakékoli otázce. Podáním obžaloby přechází věc na soud, který rozhoduje samostatně všechny otázky související s dalším řízením (srov. § 181 odst. 2 tr. ř. a přiměřeně též rozhodnutí pod č. 10/1987-I. Sb. rozh. tr.). Ten v souladu s právními názory vyjádřenými v tomto rozhodnutí Nejvyššího soudu (§ 270 odst. 4 tr. ř.), nezávisle na již zrušených rozhodnutích z přípravného řízení posoudí, zda a jakým způsobem je třeba opětovně rozhodnout podle § 80 odst. 1 tr. ř. ohledně předmětného osobního automobilu.

Další články:

- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)